

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فایل نوشتاری دوره اصول تذکر به خانواده و بستگان

" **کانون مهر ورزی** " استاد علی تقوی

جلسه سوم: روش ها

چند مورد از شیوه های کاربردی

و روش های آزموده شده

در رابطه با امر به معروف و نهی از منکر نزدیکان، بستگان، خانواده

روش اول: تذکر لسانی مستقیم

یکی از راحت ترین و ابتدایی ترین شیوه های امر به معروف و نهی از منکر،

تذکر لسانی مستقیم است

یعنی اینکه خیلی شفاف و بی پرده به اون شخصی که اشتباهی رو انجام میده،

به اون فامیلمون، همسایه مون، خانوادمون،

خیلی ساده تذکر بدیم

آقا وقت نماز گذشتا! بزرگوار!

عزیزم این چه حرفیه زدی، زشته، رعایت کن

خیلی ساده و خودمونی

روش دوم: واسطه قرار دادن بزرگ فامیل

یکی دیگه از روش هایی که میشه ازش استفاده کرد،

واسطه قرار دادن بزرگ فامیل هست

یک ریش سفیدی، یک بزرگتری، یک کسی که در بین فامیل و بستگان ما وجاهت خاصی

داره، جایگاه خاصی داره، از او بخواهیم که او به این فامیل دیگرمون تذکر بده

حالا این شخص خطاکار برادرزاده من هست، یا عمه من هست، یا نوه من هست

و هر کس دیگری

البته لزوماً سن و سال هم مطرح نیستا

که هر کسی سنش بیشتر باشه واسطه بودنش بهتر باشه

نه، یک موقع می بینید یک کسی سنش بیشتره اما این آدم حرف او رو خیلی نمی خونه

کی رو دوست داره؟

مثلا عموش رو خیلی دوست داره،

این اگه عموش تذکر بده گوش میده

یک وقت می بینید تذکر رو اگه از زبان فلان نوجوان فامیل بشنوه بیشتر اثر میذاره، چرا؟

چون این نوجوان تو دل خالش خیلی عزیزه، خیلی جا داره

من به جای اینکه خودم به خاله او تذکر بدم، که مثلاً فرض کنید خالش میشه خواهر من،

از این نوجوان می خوام، مثلاً میگم این دفعه این نکته رو هم به خاله تذکر بده

به واسطه یک بزرگتر، به واسطه یک آبرومندتر،

به واسطه یک شخصی که از بنده عزیزتر است نزد آن خطاکار،

باید تذکر بدیم و از او بخوایم که او وارد بشه و تذکر بده

البته در انتخاب این واسطه دقت کنید، کی رو واسطه قرار بدیم؟

کسی رو واسطه قرار بدیم که علاوه بر اینکه محبوبیت و آبرو داره نزد او و عزیزه،

یک زبان و بیان درستی هم داشته باشه،

نکته ای که ما بهش گفتیم رو نره بذاره کف دست طرف،

بگه آره فلانی پشت سرت این حرف رو زده،

نه، بره واقعاً با دلسوزی، با خیرخواهی، با نصیحت در واقع مطلب رو با او مطرح کنه

روش سوم: عظمت وجودی

روش سومی که میشه اتخاذ کرد به عنوان تذکر در فامیل و بستگان

روش "عظمت وجودی" هست

بعضی ها در بین فامیل، وزنه هستند، ثقل هستند، جایگاه ویژه و خاص دارند،

حضورشون در یک مجلس و بودنشون در یک مهمانی و جلسه،

باعث میشه که خیلی ها حیا کنند و تن به گناهی که می خواستند بیالایند، نزنند

و دست به خطایی که می خواستند بزنند، نزنند

لب به حرف خطایی که می خواستند بگشایند، انجام ندن

عظمت وجودی این شخص باعث شده که ما یک مقدار خودمون رو جمع و جور کنیم

و در این جلسه با احترام و شان و منزلت بیشتری حضور پیدا کنیم

و اون حرفی که نابجا بود رو نزنیم.

روش عظمت وجودی رو دست کم نگیرید،

گاهی وقت ها رفتن شما در یک جا
یا دعوت فلان شخصی که بزرگتر هست به یک مهمانی و جلسه،
باعث میشه که دیگران به عظمت و جودی او احترام بگذارند
و حیا کنند و دست از گناهشون بردارند
یا حداقل گناهشون رو کم کنند.

روش چهارم: لحاظ شانیت

یکی دیگر از شیوه ها که یک مقدار نزدیک به این بحث عظمت و جودی هست
ولی متفاوت با اوست
روش لحاظ شانیت هست

در روش لحاظ شانیت، ما به اون فردِ خطاکار **شان و شخصیت** می دهیم
یعنی طوری با او برخورد و صحبت می کنیم که
انکار او یک شخصیت بسیار والای درونی داره
و این خطایی که داره انجام میده در شان او نیست

بزرگوار، این حرکت در شان شما نیست داری انجام میدی!
این حرفی که زدی مناسب جایگاه شما نیست، شما بزرگ ما هستی، عزیز ما هستی!
شما نور چشم فامیلی پسر خوب، همه دوستت دارن!
فاطمه خانم شما که ماشاءالله دختر خوبی هستی، همه دوستت دارن، بهت احترام میذارن،
مثلا چرا این حرف رو زدی عمو جان!

یعنی یک شان و شخصیتی به او ببخشیم و بعد تذکرمون رو بهش بدیم

اهل بیت علیهم السلام فرمودند:
کسی که در خودش احساس کرامت نفس و عزت نفس بگنه،
معمولا خودش رو به خطاها و گناهان آلوده نخواهد کرد.

روش پنجم: دیدن خوبی ها

عزیزان بنده به شخصه از این روش خیلی استفاده کردم،
چه بیرون فامیل و چه داخل فامیل

مثبت های افراد رو هم ببینیم،
مثلا بنده ده تا خطا دارم ولی آیا بدونه درست و عمل مثبت تو کارنامه اعمال من پیدا
نمیشه؟

خوبی های دیگران رو ببینیم، ستایش کنیم، تعریف کنیم، بهش بگیم،
بگیم آقا من این عمل درست تو رو هم دیدم، بارک الله، چه کار خوبی بود
ولی اگر فلان نکته رو هم رعایت کنی دیگه خیلی بهتر میشه ☺

روش دیدن خوبی ها،
بِفَهْمِنَ كَمَا عَيْبَ جَوْ نَسْتَمِينُ،
بِفَهْمِنَ كَمَا شَمَا فِقْطَ دَنْبَالٍ كَيْرِ دَادِنَ نَسْتَمِيدُ،
شما مثبت هایش رو هم می بینید و تحسین می کنید،
اصطلاحاً نیمه پر لیوان رو هم می بینید
حتی اگر نیمه پر لیوان واقعا نیمه نباشه ☺
مثلا یک قسمت کمیش مثبت و منفی های بسیاری داره

اون مثبت ها رو هم ببینیم
و اول از اون مثبت ها تقدیر کنیم و یک تشکر و بارک الهی بگیریم،
بعد اون نقد سازندمون رو هم تذکر بدیم.

روش ششم: تعریف در غیبت

روش دیگری که خیلی موثر است، تعریف کردن در غیاب اون شخص هست

یک شخصی خطایی انجام داده و شما خبر دارید،
بجای اینکه خطاشو پشت سرش بگیریم که گناه غیبت بر ما نوشته میشه،
پشت سرش حُسنش رو بگیریم، خوبی هاشو بگیریم
این یک روزی به گوشش میرسه که فلانی در غیاب من، از من تعریف کرده
فلان کار خوبی که من یکبار انجام دادم و بجز او کسی ازش خبر نداشت، تو فامیل پیچیده
و همه فهمیدن که ما یکبار یه کار خوب انجام دادیم.
حتما فلانی نشسته اینور و اونور گفته

این مسئله حُب رو زیاد می کنه،
پیوند محبت رو محکم می کنه،
آبرو و اعتبار شما رو بالا می بره،
بلیط شما رو بالا می بره،
حالا شما می تونید به این آدم تذکر بدید ☺
در قلب او جا باز کردید،

بنده اسم این روش رو گذاشتم "تعریف در غیبت"
بجای اینکه بدی شون رو پشت سر بگیریم،

بدی شون رو بریم به خودشون یواشکی تذکر بدیم
و خویش رو از قبل به همه بگیم و جار بزیم

می دونید که اگر کسی راضی هم نباشه خویش رو بگیم، اشکالی نداره
و می تونیم خویش رو پشت سرش بگیم

روش هفتم: تعافل

"گاهی" وقت ها نه "همیشه"،

گاهی وقت ها خودمون رو بزیم به اون راه که یعنی من ندیدم!

اُبّهت رو نشکونیم

که اگر می دیدم چه میکردم!

این فلانی الآن اگر می دید حتماً به تذکری به ما می داد، اُه اُه خوب شد ندید!

گاهی وقت ها باید بذاریم همون ندید بمونه

البته گاهی وقتاً، بعضیا میکن آقا همه جا تعافل، همه جا ندید بگیر

نه، یه جایی که دیگه واقعا تابلو شد که من دیدم و این خطای تو رو متوجه شدم، این جا

باید به شیوه های مختلف تذکر داد

اما از روش تعافل هم غافل نشیم

یک وقت هایی خودمون رو بزیم به اون راه

مخصوصاً جاهایی که می بینیم گناه، خیلی گناه بزرگی هست

و خطا خیلی خطای عظیمی هست

و اگر ما این رو دیده به انکاریم باید بر خورد شدید بشه،

اینجا روش تغافل روش خویبه

که **انکار فلانی اصلا متوجه نشد! خدا رو شکر ندید**

خودمون رو بزنییم به اون راه که ما ندیدیم

روش هشتم: کاهش رابطه

روش کاهش رابطه و کاهش رفت و آمد، کاهش تماس و حال و احوال کردن
گاهی اوقات کاهش انجام روابط در صله رحیم می تونه شخص مخاطب ما رو متوجه کنه و
بره تو فکر بگه که آقا چرا اینا دیگه کمتر میان و میرن؟
چرا دیگه کمتر با ما تماس می گیرن؟

بعد از فلان قضیه که اتفاق افتاد دیگه اینا رفت و آمد و ارتباطشون با ما کم شده، چرا؟

دو هزاریش می افته،

عامل رو پیدا می کنه،

علت می تونه فلان خطای ما باشه

دقت کنید: "کاهش" رابطه، نه "قطع" رابطه،

قطع رابطه کار صحیحی نیست،

البته قطع رابطه رو یک جاهایی مراجع تقلید اجازه دادند

که خواهیم رسید در بخش احکام و استفتائات

ولی همیشه بگیم تا هر کی یک خطایی کرد، با این قطع رابطه، با اون قطع رابطه، ...

نه، یک موارد "خیلی نادر" قطع رابطه را اجازه دادند

اما موقتاً کاهش رابطه از باب نهی از منکر اشکال ندارد.

روش نهم: نامه

روش نامه نوشتن خیلی خوب جواب میدهد،
مخصوصاً برای بستگان درجه یک و درجه دو

شما یک نامه سراسر محبت آمیز می نویسید
(الآن دیگه نامه منسوخ شده و نامه نگاری صورت نمی گیره؛
الآن دیگه با تلفن و موبایل و اینترنت و این همه فضاهای مجازی و اینا
دیگه کسی نامه نمی نویسه بنده از صندوق پست)

لذا شما نامه رو که بنویسید
و این محبت رو هم که ضمیمه اش کنید،
اون وقت نامه مکتوب بسیار اثر داد

اینو بذارید لای کتابش،
اینو بذارید تو کشوی میزش،
بذارید توی وسایلش
که بر حسب اتفاق تا یکی دو روز دیگه اینو ببینه

گاهی وقت ها نامه نوشتن و نامه را با واسطه تقدیم کردن، نامه را با هدیه تقدیم کردن

در اون نامه محبت آمیزتون، دو خط، یک خط، نیم خط اشاره به اون تذکره بکنید
داخل نامتون تعریف باشه، تمجید باشه، محبت باشه، احسان و نیکی باشه؛
اون تذکره هم پیوستش باشه

روش دهم: پیغام

یکی دیگر از روش هایی که تقریباً مختصاً فامیل و آشنایان و بستگان هست
روش پیغام هست

پیغام دادن به کسی

که ببین برو سلام ما رو هم به فلانی برسون و بگو که فلانی اینطور گفت

این فرق می کنه با اون روش واسطه قرار دادن!

روش واسطه این بود که شما از کسی می خواین که در مورد گناهی به فلانی تذکر بده،

نمیگی بگو من گفتم،

میگی از طرف خودت تذکر بده و صحبت کن باهاش

مثلاً بگو نمازش رو بیشتر جدی بگیره، از طرف خودت بگو، ما هم گفتیم

روش پیغام این هست که میگی

برو سلام ما رو برسون بگو که فلانی گلایه داشت از اون کار شما

و می گفت که کار درستی نکردی،

این میشه روش پیغام

روش یازدهم: طنز و شوخی

روش دیگه ای که تو فامیل خوب جواب میده، روش طنز و شوخی هست

امر به معروف با مزاح،

امر به معروف همراه با شوخی

روش های خوبی است که ابتکاری می تونید در بین بستگان خودتون ابداع کنید

و شدنی هست

روش دوازدهم: تهدید

یکی دیگه از روش ها روش تهدید کردن است

مثلا آقا دفعه بعد ما بیایم خونتون و ببینیم اوضاع اینطوریه

و اینقدر شما اسراف کردید

و اینقدر خودتونو به زحمت انداختید،

دیگه اون وقت یه خورده مجبوریم دیر به دیرتر زیارتتون کنیم ها!

این تجمُّلات و تشکیلات خوب نیست!

بین فلانی اگه این حرکت رو انجام بدی دیگه کُلاهمون میره تو هم

و دیگه یه خورده رفاقتمون کمتر میشه ها!

یا تهدید های جدی تر از این و شدیدتر از این

روش سیزدهم: تماس ناشناس

روش دیگر، روش تماسِ ناشناس است

"گاهی" وقتا لازمه شماره اون رفیقتون یا فامیلتون رو بدید به یه آدمی که

امر به معروف رو قبول داره،

مُسَلَّطه، فن بیان خوبی داره

و همجنس او هست

بهش بگید که آقا زنگ بزن و یه ۲-۳ دقیقه ای با این آقا پسر ما در مورد

نماز و اهمیت نماز، اهمیت احترام به پدر و مادر و... صحبت کن.

به صورت ناشناس، خودت رو هم معرفی نکن

این روش رو امتحان کنید،

البته طرّفون باید کار بلد باشه و توجیه باشه

روش چهاردهم: نامه ناشناس

روش نامه ناشناس مثل روش تماس ناشناس هست

روش "نامه" که قبلاً ما گفتیم، نامه ای بود که شما می دونستید مثلاً این نامه رو

خواهر برای خواهرش نوشته

ولی یک وقت هست که یک نامه ناشناس پیدا می کنه تو کیفی یا بین وسایلیش

خیلی وقت ها چون نمی دونه چه کسی این نامه رو نوشته،

چه کسی این زنگ رو زده یا چه کسی این پیام رو فرستاده،

لذا نمی تونه لجبازی بکنه و نمیدانم لجبازی بکنه و معمولاً می پذیره

روش پانزدهم: سکوت

یک روش کاربردی دیگر، روش سکوت هست

در جمع خانواده و بستگان و فامیل نشستید،

یک کسی داره غیبت می کنه یا تمسخر می کنه یا حرف نامربوطی میزنه

و منتظره که طبیعتاً و طبق روال این هایی که حاضر هستند یک سری تِکون بدن

و بگن بله بله، عجب، پس همچین آدمیه، یک همچین جملاتی بگن

و تایید کنن که یعنی ادامه غیبت و تهمت رو بگو

شما می تونید با سکوتتون، یا گاهی با زل زدنتون، اون فرد رو متوجه کنید

گاهی وقت ها یک سکوتِ معنادار می تونه اثرش خیلی بیشتر از تذکر لسانی باشه

به شرطی که طرف مقابل معنای این سکوتتون رو بفهمه

لذا گاهی وقت ها یک سکوت قاطعانه می تونه فرد رو متوجه اشتباهش بکنه

یا حتی می بینید یک کسی داره کار خلافی و کار بدی انجام میده،

شما یک دفعه صحبتتون رو قطع کنید،

برمیگرده نگاه می کنه و متوجه میشه که یعنی این سکوت یک تذکر بود

لذا روش سکوت رو می تونید استفاده کنید

روش شانزدهم: هدیه

عزیزان، گاهی وقت ها هدیه دادن یک روش خوبی است

برای امر به معروف و نهی از منکر نسبت به آشنایان و نسبت به بستگان

بینید چی لازم داره:

مثلاً رساله مرجع تقلیدش رو نداره، احکام نماز رو بلد نیست

یک کتاب احکام بهش هدیه بدیم،

یک مقنعه خوب براش بخریم

یا یک چادر نماز قشنگ براش بخریم،

گاهی وقت ها می بینید با یک سجاده زیبا،

با یک نرم افزار قشنگ

و با انواع و اقسام هدیه ها شما می تونید یک کسی رو امر به معروف و نهی از منکر کنید.

اون متوجه میشه که شما برای چی از بین چندین هزار هدیه مختلف که می تونستید براش

بخرید، این هدیه رو تهیه کردید

هدیه دادن می تونه هنر امر به معروف و نهی از منکر شما رو نشون بده

روش هفدهم: تفکیک

مثلاً می‌دونید که اینا اگه با هم بیفتن گناه می‌کنن!
این چند نفر اگه با هم بیفتن شروع می‌کنن به توطئه کردن و فساد کردن و...
خب مثلاً در مهمانی ای که چند نفر از اون‌ها هستن بقیه شون رو نمی‌بریم

روش هجدهم: پیچ کردن

آیه ۱۱۴ از سوره مبارکه نساء یکی دیگه از روش‌های کاربردی امر به معروف رو به ما یاد
میده که در فامیل و خانواده هم خیلی کاربرد داره
اون هم روش "نجوا" است،
در گوشی صحبت کردن،
پیچ کردن

آیه شریفه می‌فرماید:

لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ
ذَلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا

می‌فرماید که هیچ فایده و خیری نیست،

در پیچ کردن و صحبت کردن در گوشی و نجوا کردن، مگر اون کسانی که "امر کنند":

به کار خیر،

به صدقه،

به معروف،

به اصلاح بین ناس،

میخوان چند نفر رو با هم آشتی بدن

**یا اصلاح کنند امور مسلمین رو،
در گوشه صحبت کردن کار خوبی نیست مگر در این موارد**

همونطور که در آیه می بینید یکی از موارد گفته شده "امر به معروف" است
می بینید یک کسی داره یک کار بدی رو در جمع فامیل انجام میده،
مثلاً همه نشستیم و این داره حرف بدی میزنه یا داره کار ناشایستی انجام میده،
یواشکی تو گوشش تذکر می دیم که زشته آقا این کاری که تو انجام میدی بده
این پیج پیج کردن می تونه یه امر به معروف ساده باشه
و خیلی وقت ها هم جواب می گیریم چون یواشکی داریم بهش می گیم

روش نوزدهم: عفو و بخشش

آیه ۱۹۹ از سوره مبارکه اعراف روش "عفو و بخشش" رو یاد ما میده:

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ

گاهی وقت ها شما با بخشیدن خطای کوچک یک نفر
می تونید او رو زیر بلیط خودتون بیارید،
به قول خودمون یک حالت منت داشتن بر سر او،
البته نه که شما منت بذارید ولی او خودش رو مدیون شما احساس کنه
چون در یک خطای کوچیکی بخشیدیدش،
در یک مسئله شخصی خودتون او رو بخشیدید،
حالا آبرو خریدید،
به قول گفتنی بلیط خریدید برای اینکه امر به معروف بزرگتری و نهی از منکر بزرگتری
بتونید انجام بدید

روش بیستم: سناریو نویسی

یک روش دیگه که در سیره اهل بیت علیهم السلام می بینیم
برای امر به معروف و نهی از منکر، این هست که گاهی وقت ها فامیل یا بستگان و آشنایان
می تونن دست به دست همدیگر بدن
برای اینکه یک غریبه ای رو و یه غیری رو نهی از منکر کنن،
سناریو نویسی کنن، با سناریو و نمایشنامه پیش برن

مثالی که امامین حسنین علیهم السلام در رابطه با تصحیح وضوی اون پیرمرد که اشتباه
وضو می گرفت انجام دادند،

امام حسن و امام حسین علیهم السلام که ظاهراً نوجوان بودند
رفتند جلو و گفتند آقای پیرمرد ما دو تا داداش وضو می گیریم
شما بین کدومون اشتباه وضو می گیریم و بعد به ما تذکر بده که وضوی درست چیه!
رفتند و هر دو تاشون درست وضو گرفتن و عین هم وضو گرفتن و اون پیرمرد متوجه شد،
گفت من فهمیدم منظور تون چی بود، من خودم اشتباه وضو می گرفتم
و شما می خواستید با این کارتون و در واقع با این نمایشتون،
وضوی صحیح رو به من یاد بدید،
هر دوی شما درست وضو می گرفتید و این من بودم که اشتباه وضو می گرفتم

روش بیست و یکم: محتوای آموزشی

گاهی وقتا می تونید یک محتوای آموزشی در رابطه با اون گناهی که انجام شده یا اون
واجبی که ترک شده در اختیار شخص بگذارید

روش بیست و دوم: حذف تنهایی

می تونید تنهایی ها را حذف کنید

فرصت های تنهایی گاهی عامل گناه است،

اون تنهایی رو شما حذف کنید و او رو تنها نگذارید با خلوت خودش که دچار گناه نشه

روش بیست و سوم: تبانی

چند نفر از افراد فامیل با همدیگه قرار بذارن

که با شیوه های مختلف این گناه رو بمبارون کنند

و با مهارت های مختلف به گناهکار تذکر بدن

برای امر به معروف در فامیل، بستگان و آشنایان، روش های متعددی هست

و حالا ما برخی شون رو در اینجا به اقتضای زمان اشاره کردیم

همون طور که می دونید:

امر به معروف و نهی از منکر "شیوه محور" نیست، "اثر محور" است

یعنی مهم اینه که با کدام شیوه "تأثیر بهتری" می گیرید

آقا ما الان از کدام شیوه استفاده کنیم؟

از هر شیوه ای که احتمال می دیم تأثیرش بیشتر باشه

بسیاری روش های ابداعی هم هست که شما می تونید این روش ها رو امتحان کنید
در بین بستگانتون و در بین دوستان و آشنایانتون
و بعد به اشتراک بگذارید و به دیگران هم بیاموزید

خداوند ان شاءالله همه ما را موفق کند که

در انتخاب روش های امر به معروف و نهی از منکر مون عقل و منطق رو در نظر بگیریم،
انصاف رو در نظر بگیریم و اون طوری به دیگران تذکر بدیم
که دوست داریم همون طوری به ما تذکر داده بشه
موفق باشید ان شاءالله به برکت صلوات بر محمد و آل محمد

برگرفته از بیانات استاد علی تقوی (مدرس برجسته حوزه و دانشگاه)

کاری از مرکز تخصصی آموزش و احیای واجب فراموش شده

www.Aamerin.ir

سایت آمرین:

@aamerin_ir

کانال در پیام رسان های داخلی:

aamerin_ir

صفحه اینستاگرام:

Aamerin

کانال آپارات: